

Zagovornikom narodno-prosvetnega defetizma v razmišljanje

Kratek odgovor na njihove nepremišljene članke v «U. T.»

«Učiteljski Tovariši» mesto da je do odločitve nevturalen, odpira svoje predale izključno zagovornikom harakirija UJU, članke vseh drugih učiteljev pa odklanja. Kar štiri članke pošilja v svet int udi proti «Jutru», dasi se je naš list držal zelo rezervirano. Ako se je g. Jelenc pozivalo k ostanki, ker je član načelstva SDS, in ako se hoče brisati iz programa UJU državno, nacionalno in svobodomiselnost šolsko in prosvetno stališče, je to javna zadeva prvega reda, ki je mi nismo v zaslužen meri ožigalsi samo zategadelj, ker smo vedeli, da bo to oskrbelo svobodomiselnost učitelstva samo. Tudi današnji članki «Učiteljskega Tovariša», ki močno greše zoper potrebno nevtralnost, nas še ne izzovejo do kraja.

Članki se precej umikajo od znane deklaracije in so polni notranjih nasprotij. G. A. Hren se hudeje, da imajo na imenovanju učiteljev «vsaški» močotci več vpliva, kakor UJU, dočim zavzema g. Dimnik stališče, naj UJU v osebnih zadevah varuje le pravne «etične in moralne temelje», to je n. pr. da mora vsak učitelj dajati časa na deželo, predno se ga sme predlagati za večje mesto. Isti gospod umikajo se zastrjuje, da gre le za to, ali bo UJU strankarska ali nestrankarska organizacija. UJU pa je že zdavnaj nestrankarska organizacija, dokaz, da ji pripadajo po vsej Jugoslaviji pristajali raznih strank, razen seveda klerikalcev in plemenskih fanatikov na Hrvaškem, ki jih v oči bode idejno stališče UJU. G. Dimnik pravi, da bo zakon o osnovnem šolstvu v enem letu sprejet, potem pa ne bo več bojev zani. Zakaj torej ni počakal vsaj to leto? Ali je res boj med nazadnjaštvom in svobodno idejo tak, da učitelju, ki je njegov glavni objekt, ni vredno vnehati se na svojo stran? Kakšna «visoka prosvetna ustanova» bo to, ki se bo glasom Dimnikove stilizacije smela v vseh nacionalno-političnih in kulturno-političnih vprašanjih izjaviti le, če je za to dobila dovoljenje

«Slomskove zveze», ki bo obstajala še naprej? Zdi se nam, da to ne bo nič kaj visoka, ampak zelo ponižna organizacija, ki bo v kleti umrla od same nevtralnosti.

Klerikalci so zato, da cerkev in zanjo katehet nadzira ves šolski pouk, da katehet ni podrejen kot član učiteljskega zbora nikomur razen župniku in škofu, oni so za to, da mora učitelj ob 6. in 10. uri zjutraj ob nedeljah biti pri maši in drugih verskih vajah, ter da pomaga tudi kot organizator, oni so proti stanovanju učitelja v šoli, proti dotaciji s kurjav, oni so za to, da krajni šolski svet nadzira šolsko delo učitelja v vseh ozi-rih, zlasti tudi glede zamud. V vseh šolskih zastopih pa naj bo urejeno zastopstvo tako, da ima SLS vedno večino s pomočjo zastopnikov cerkve. Učiteljsko imenuje po njihovi želji tako urejena korporacija, kler ima klerikalci stalno večino. Učiteljska bodo po samostanili.

Sadovi takega režima na Kranjskem so znani in zdi se, da je nekaterim dolčas po njem. Zato se proti klofuti, da je kot zastopnik slovenskih učiteljev v «Prosvetni svet» postavljen g. Strukelj, ni oglasil od danes ni «Učiteljski Tovariši» ni g. A. Hren, Dimnik, Mencin, in niti g. Škulj, ki se je povzel v obrambo deklaracije celo do sledečih klerikalci: «Pomislite, da ste nad polstoletila vlekli v potu svojega obraza bičani, zaničevani in opljuvani kot stan za druge.» In ko ste storili svoje delo, so vas zavržli, kakor se zavrže ožeta limona.

Nedavni radikalni prvak Franc Škulj je pozabil, da je v času strahovitega boja SLS proti učitelstvu bila samo naša stranka njemu zvesta pomočnica, pozabil je, da ga je po narodnem osvobodjenju SDS dvignila, osvobodila in ne izvzemši gosp. Škulja postavila na današnje stališče. In temu delu bo SDS s šolskim zakonom postavila krono in to tudi, če se g. Škulj in tovariši smatrajo za ožete limone.

Nova koalicija v celiskem občinskem svetu

V strahu pred porazom je ojačena opozicija pred svojim lastnim predlogom zbežala iz dvorane. - Nesrečen nastop proti zaslužnemu županu dr. Hrašovcu.

Celje, 3. februarja.

Od opozicijskih listov zlasti pa od celjskega poročevalca «Slovenca» že tolikokrat oglašeno plenarno sejo celjskega občinskega sveta je otvoril župan dr. Hrašovec danes kmalu po 17. uri. Galerija, ki je bila natrpano polna, je prišla popolnoma na svoj račun. Najnovejša koalicija ojačanih celjskih radikalov, NSS in SLS je pokazala danes vso svojo neresnost. Vodja opozicije, radikal dr. Gorican, je smatral za potrebno ugotoviti, da ima njegov klub sedaj sedem članov, s čimer je menda hotel opravičiti najhujšo fedonijo, ki jo je zagrešil proti Narodnemu bloku in s tem pokazal program in dogovor, ki sta ga sklenila z demokratičnim klubom pred občinskimi volitvami NRS in NSS.

Župan dr. Hrašovec je uvodoma stvarno pojasnil, zakaj ni sklical plenarne občinske seje na 28. januar, kot je dne 22. januarja to zahtevalo pismeno šest članov NRS in šest članov NSS. Odgovoril je vlagatelju dr. Goricanu, ki je takrat, da morajo posamezni odseki pripraviti prej material, ker je stavil na dnevni red seje poročila odsekov, da pa namerava sklicati sejo na 3. februarja. Ker dr. Goricanu to na pismo rešitev ni odgovoril, je smatral, da se strinja s to rešitvijo. Nato se je pritožil dr. Gorican v imenu NSS in NRS klubov na velikega župana, ki je pritožbi ugodil v toliko, da je naročil županu, naj skliče zahtevano plenarno sejo v najkrajšem roku. Veliki župan nameraj najbrž ni vedel, da je dr. Hrašovec to itak že storil. Župan pojasnjuje, da so se dosedaj vršile občinske seje po potrebi včasih na mesec, često da tudi po šestih tednih. Tem manj je smatral to zahtevano sejo kot nujno, ker ni predložil predlagatelj prav nobenih stvarnih pismenih predlogov, kakor to zahteva paragraf 21 občinskega poslovnega reda.

Po tem stvarnem pojasnilu je prešel župan na drugo točko dnevnega reda, to je k poročilu o reformi občinske uprave in občinskega gospodarstva. K besedi se je oglasil v imenu opozicije dr. Gorican. Govorila pa sta tudi še dr. Ogrizek za SLS in Koren za socialne demokrate. Dr. Gorican je pogreval to, kar je župan z uvodoma stvarno pojasnil. Glede občinskega gospodarstva in mestne uprave pa ni mogel navajati prav nobenih tehtnih razlogov, zakaj je pravzaprav zahteval sklicanje te občinske seje. Sicer pa je moral sam pri sebi priznati, da je dosedaj sam sodeloval pri vseh sejah in če se je pripetilo kaj nepravilnega, da je on «avno» toliko kriv na tem, kot vsi ostali, ki so sedaj v večini. Razumljivo je, da se je tudi dr. Ogrizek pridružil tej najnovejši opoziciji, ki je stala pred občinskimi volitvami proti njemu v najhujšem boju. Socialist Koren je v imenu svojega kluba izjavil, da je nekake stvarne opozicije, da bo glasoval za nezaupnico, katero je dr. Gorican predlagal županu. V imenu obeh Nemcev, ki zastopata gospodarski klub, je izjavil občinski svetnik Rebevšek, da so njega in njegove tovariše dosedaj vedno smatrali kot občinska odbornika drugega reda in ni-

ma torej prav nobenega vzroka, da bi sodeloval pri tej debati. Pravi, da ostane zvest svojim gospodarskim problemom in da ne bo glasoval za nezaupnico.

K besedi se je oglasil na to v imenu SDS občinskega kluba dr. Božič. Ugotovil je, da postopeno župana ni bilo v škodo mestni občini, ker se ne more reči, da bi bilo sklicanje seje tudi na podlagi predloga sedanje opozicije tako nujno. S predlogom, se niso iznesle nobene nove misli glede občinske uprave in uprave gospodarskih podjetij. Mora se ugotoviti, da ni bil stavljen niti en konkretni predlog. Sklicanje seje se utemeljuje zgolj z gostilniško kritiko o mestnem gospodarstvu brez vsakih dokazov. Predlagatelji in njihove stranke so imeli vso dobo, odkar so v občinskem svetu, priliko ne samo tu, ampak tudi v odsekih stvarno sodelovati pri ureditvi mestne uprave in mestnega gospodarstva ter postaviti predloge, česar pa kljub temu, da so v odsekih zastopane vse stranke, izvzemši Nemcev, niso storili. Glede mestne uprave obstaja poseben personalno-pravni odsek, za podjetja zopet poseben odsek. Kar se je od posameznih občinskih svetnikov predlagalo občinskemu svetu v obravnavo in glasovanje, se je od naše strani res obravnavalo ter se je vse sprejelo ne samo od naše strani, ampak tudi od vsega občinskega sveta. Ugotoviti je, da so bili vsi ti sklepi večinoma soglasni. Mestni magistrat in župan sta vse te sklepe izvršila. Če se pa kljub temu pojavljajo nedostanki, to ni krivda župana, niti naše stranke, niti občinskega sveta, ampak večinoma krivda okolišnosti celokupnega aparata. Govornik je razpravljal o posameznih očitkih glede plinarne, elektrarne, zidanih stanovanjskih hiš in vojaških objektov, ter je posebej ugotovil, da se v tem oziru ni ničesar opustilo. Pojasnila dr. Božiča so napravila na opozicijo naravnost katastrofalen vtis.

V imenu SDS je govoril še občinski svetnik Prekoršek, ki je poudarjal, da je odgovarjal župan stvarno, česar opozicija ni zaslužila. Občinski svetniki, ki so zagnali z današnjo sejo veliko senzacijo in ki junaško dvigajo pravor opozicije, so bili izvoljeni na skupni listi Narodnega bloka, na skupnem programu gospodarskega in nacionalnega dela in so torej neodgovorni za vse delo občinskega sveta. Tudi zadnji proračun je bil z njihovim pristankom sprejet. Socialist Koren in klerikalec dr. Ogrizek sta izražala svoje veselje nad razbitjem Narodnega bloka.

Po govoru g. Prekorška je bila opozicija vsa zmedena. Sama pravzaprav ni vedela, kaj hoče. Dr. Gorican je skušal ublažiti svoj prvotni predlog glede nezaupnice g. županu, češ, da ne predlaga nezaupnice dr. Hrašovcu kot osebi, ampak samo da se izreče županu kot eksponentu SDS nezadovoljstvo, ker ni hotel sklicati seje na 28. januar.

Ko pa je župan hotel postaviti tozadevni predlog meritorično na glasovanje, je predlagal isti dr. Gorican, naj se seja prekine za par minut. Ker pa je to večina odklonila, je opozicija zbežala

pred svojim lastnim predlogom glede nezaupnice županu in napravila tako sejo nesklepčno, torej baš ono sejo, ki so jo predlagali za tako nujno in radi katere se je pritožil dr. Gorican celo na

velikega župana. Javnost pa naj presodi, kje je resnost in kje je delo, kje pa samo igranje s tako važnimi gospodarskimi vprašanji, kot jih mora reševati avtonomno mesto.

Otvoritev angleškega parlamenta

Prestolni govor za sporazum s Turčijo. — Za mednarodno ureditev delavnikov. — Kralj proti strankarskemu boju. — Debata v zbornici o prestolnem govoru.

b. London, 2. februarja.

Danes je otvoril kralj zasedanje parlamenta s prestolnim govorom. V uvodu se naglašalo, da je podvela vlada vse korake v smeri priateljskega sporazuma s Turčijo. Britanski poslanik se je podal iz Carigrada v Angoro, da razpravlja in uredi na prijateljski način vprašanje iraških mej. Kabinet bo v kratkem predložil zbornici pogodbo z Irakom. Prihodnji odstavek se peča s predpripravi za razorožitev konferenco in izraža prepričanje, da se morejo sedaj po sklepu locarnskega pakta podvzeti bistveni koraki v smeri splošne razorožitve.

Kralj je izrazil nadalje svoje zadovoljstvo nad sklepom sporazuma s Italijo glede vprašanja dolgov in je izjavil, da bo angleška vlada povabila belgijsko, francosko, nemško in laško vlado na konferenco za mednarodno ureditev delovnega časa.

Kralj je govoril nadalje o rastočih potrebah narodnega gospodarstva in se je ustavil zlasti pri vprašanju premogovne krize. Konec adrese se peča s premogovno anketo in poziva vse stranke k pomirljivosti in slogi s prošnjo, da opuste, kar bi moglo škodovati, poživljenju trgovine in zavleči povratek k blagostanju, na katerega britanski narod že tako dolgo čaka.

Popoldne se je začela v obeh zbornicah velika politična debata o prestolnem govoru. V poslanski zbornici je prišlo do ironičnih medključev, ko je dosedaj liberalce sir Alfred Mond, ki je nedavno izstopil iz stranke, šel na konservativno stran in sedel v tretjo klopo za ministri. Odgovor na kraljevo adreso je predlagal konservativni po-

slanec Hurst. Za njim je nastopil kot prvi govornik iz vrst opozicije C. v zastopstvu Macdonald, ki se mudi v Indiji. Clynes je očital vladi, da se ne zaveda, kako nevarno se je zaostri socialni in gospodarski položaj. V zunanji politiki nastopajo ministri presamostojno in se obračajo na parlament samo za formalno odobritev že izvedenih sklepov. Obžalovati je, da je postala Zveza narodov izključno reistracijski urad za angleške pogodbe.

V imenu liberalcev je izjavil Lloyd George, da bi bil Locarno brez koristi, če ga ne bi dopolnila razorožitev. Vprašal je vlado, če se je že orijentirala v premogovnem vprašanju. Vlada podpora za premogovnike vedno narašča. Zdal plačuje država že 27 odst. vseh mezd v premogovnikih. Lloyd George je prepričan, da se bo morala državna podpora nadaljevati tudi po 1. maju. Slednjic je še ostro kritiziral sporazum glede italijanskega dolga, ki je za Anglijo tako neugoden.

V svojem odgovoru je izjavil predsednik vlade Baldwin, da se je razorožitevna predkonferenca odgodila na dobo med marcem in majem. Rusija bo povabljen na to konferenco kot enakovredni članici. Angleška vlada pojde na to konferenco z resno voljo, da izpolni obveznosti, ki so ji naložene v mirovni pogodbi. Nato polemizira Baldwin s Lloydom Georgeom, ki ga je napadel radi finančnega sporazuma s Italijo, a se je zadnja leta sam večkrat zavzemal za popolno črtanje dolgov. Črtanje dolgov pa je nemogoče radi stališča Amerike in finančnega položaja Anglije.

Francija in madžarska afera

Interpelacije v francoskem parlamentu.

d. Pariz, 3. februarja.

Na večerajšnji seji poslanske zbornice je bila razprava o interpelaciji poslanca Fontainea glede madžarske falzifikatorske afe- re odgodena začasno do 19. t. m. Ob tej priložnosti je ministrski predsednik Briand izjavil, da je afera zelo kodljiva, ker se je že pričela sodna preiskava. Nato je poslanec Fontaine pozval zbornico, naj pazno zasleduje to vprašanje in naj prosí vlado, da stori potrebne korake za vzpostavitev resnično demokratične vlade na Madžarskem. Min. predsednik Briand je pripomnil, da se francosko pravosodje ne more vmešavati v notranje zadeve Madžarske. Potrebno je počakati na izid sodnega postopanja, ki bo omogočilo objektivno razpravo o aferi.

Z ozirom na objavo madžarske obtožnice piše «Temps», da Francija ni nikdar ničesar zahtevala, kar bi bilo proti zakonu, toda njena dolžnost je paziti na resnost preiskave, ker skušajo številni močni vplivi ščititi te znane in še neznane krivice. Najmanj kar more Francija zahtevati, je to, da madžarsko pravosodje lojalno združi svoja stremeljenja s francoskimi, da se popolnoma razjasni dejansko stanje v materialnem, moralnem in političnem oziru.

Padec Zinovjeva

Iz sovjetske Rusije prihajajo zadnji čas vesti, ki pričajo jasno, da se vrši pregrupacija sil v boljševiški stranki, sprememba, ki mora prejaljši vplivati tudi na vnanjo politiko sovjetske vlade.

Centralni odbor ruske komunistične stranke je sporočil Zinovjevu, da je treba, da gre za dalje časa na Krim. Ta vest je velepomembna. Vsem je še v spominu, da je komaj dobro leto tega, kar je centralni komitet na isti način poslal v politično pregnanstvo v Kavkazijo Trockega, ko je razburil proti sebi večino komunističnih vodilnih funkcionarjev s svojo kritiko sovjetske politike in ostal s svojimi nazori v stranki v manjšini. Kakor takrat, je tudi Zinovjev sedaj izjavil, da se pokorava odločitvi stranke, toda da bi raje odšel v Francijo na riviero, ako dobi za to dovoljenje francoske vlade.

Ta sklep je zapečatil padec Zinovjeva. Dgodejek je izredne važnosti, ako se pomisli na odlično vlogo, ki jo je igral Zinovjev v politiki komunistične stranke. Ko je Trocki izginil predlanskim s pozornice sovjetskega vodstva, je bil triumvirat Zinovjev-Kamenjev-Stalin oni faktor, ki je triumfal nad svojim nasprotnikom. Danes odhaja v kot Zinovjev, Kamenjev je ostal brezpomemben, ker se je bil pridružil Zinovjevu in bil porazen z njim vred. Stalin, ta pa je ostal v svoji poziciji, ali spremenil je svoje naziranje; lahko se pač trdi to, zakaj on je danes predstavnik desne smeri v sovjetski politiki, dočim sta ostala Kamenjev in Zinovjev na levi in z njo vred propadla. Logično sledi iz navedenega, da sta se s tem zbližala Stalin in — Trocki. In res, Trocki, ki se je po svojem povratku iz kavkaškega eksila držal ves čas nekako v rezervi, ogibajoč se političnih nastopov, je zadnji čas zopet stopil v prve vrste. Sedaj zelo pogostom govori na zborovanjih, govori o notranji in vnanji politiki. V moskovski «Pravdi» se čitajo domala vsak dan članki s podpisom Trockega. Sedaj se čuje, da za-

vzame Trocki v kratkem zopet vidno mesto v upravi tretje internacionale.

S tem smo se dotaknili za nas najvažnejše točke politične pregrupacije v Rusiji. Zinovjev odhaja hkrati tudi s predsedstvom tretje internacionale; o tem očitno še ni bilo nikakih sklepov, ali to spremembo moramo vsekakor vzeti tudi v račun. Namesto njega zavladala v tej mednarodni instituciji nedvomno vpliv Stalina in Trockega. Na 14. kongresu ruske komunistične stranke je Zinovjev rekel, da je nemogoče socializem v Rusiji, če ne prodre svetovna socialna revolucija, dočim je Stalin s svojo večino zastopal stališče, da je komunizem v Rusiji mogoč tudi brez revolucije v ostali Evropi. Ali z drugimi besedami, Stalin bi se eventualno odrekli propagandi svetovne revolucije. Zinovjev pa nikakor ne. Sedanja večina bi bila pripravljena v večji meri pakirati z ostalo Evropo, da s tem dobi od nje finančno pomoč. Zinovjev pa bi trdovratno vodil prevratno, brez-kompromisno politiko.

Padec Zinovjeva in zmaga Stalina ter povratek Trockega pomeni morda novo smer tudi v ruski vnanji politiki, kar bi bilo velikega pomena češ sedaj, ko gre za priznanje sovjetske vlade s češkoslovaške in morda tudi z naše strani. Če ne takoj, polagoma se morajo pokazati posledice notranje pregrupacije, saj politika Zinovjeva ni odgovarjala naziranju novih moč v sovjetskem vodstvu.

Amerika in svetovno razsodišče

Senator Borah o ameriških pridržkih.

z. Washington, 2. februarja.

V razgovoru z zastopnikom «United Pressa» je izjavil senator Borah: Jaz sem drugega mnenja kakor predsednik Coolidge in smatram, da je sklep senata za vstop Amerike v svetovno razsodišče le praktične vrednosti. Ta sklep je namreč vezan na celo vrsto pogojev in nikakor ni gotovo, da bodo ti pogoji sprejeti od drugih držav. Dokler se niso izjavile druge države o njih, se naš vstop v svetovno razsodišče ne more smatrati kot gotovo dejstvo.

Tako n. pr. zahtevamo, naj bo oddaja mnenja o vprašanju, ki intereso po našem pojmovanju Ameriko, odvisno od prejšnjega privoljenja Amerike. To se pravi, da zahtevamo, naj se eventualno vsa vprašanja, ki se tičejo Amerike, izločijo iz pristojnosti razsodišča. S tem bi dobili pravico, da v gotovih vprašanjih priznamo pristojnost razsodišča ali pa tudi ne.

Nadalje ameriške pridržke, n. pr. pravico izstopa ob vsakem času, vzdrževanje, tradicionalne ameriške politike, da se Amerika ne vmešava v evropske zadeve, ter nedotakljivost Monroejeve doktrine bi ostale države komaj mogle sprejeti. Ako pa bi pristale na vse to, kaj naj še ostane od razsodišča? Kak obseg bi imela njegova jurisdikcija in kakšno delazmožnost bi se imelo?

Grški vojni dolgovi

Atene, 3. februarja. s. Angleški poslanik je izročil grškemu zunanjemu ministru pismo, v katerem Anglija poziva grško vlado, naj poravnava dolgove, ki jih je med vojno napravila pri angleških skupinah. Vojni dolgovi Grške znašajo kakih 150 milijonov drahem.

Politične beležke

+ «Jutro» ostane, kakor je bilo. Včerajšnji «Slovenec» je objavil članek, v katerem podtika samostojni demokratiški stranki stvari, ki jih nikdar ni zagovarjala in jih tudi nikdar ni zastopala. Zadnji trije shodi g. Pribečevića v Sloveniji so pokazali, da pridobiva program SDS čim dalje širši tal med slovenskim ljudstvom, zato pa klerikalci smatrajo za potrebno, da z lažmi in klevetami svojih političnih nasprotnikov ublaže učinek teh shodov, ki je zanje porazen. In tako je objavil včeraj «Slovenec» članek pod naslovom «Hlapci centralizma», v katerem trdi, da odklanjamo vsako mirno razpravo o proračunskih načrtih sedanjega režima z divjimi in s sovraštvo prožetimi napadi na SLS. SDS je bila edina stranka, ki je v resnici pozitivno delala za izenačenje davčnih bremen v naši državi. Zakonski načrt o izenačenju davkov je bil pod pritiskom SDS v vladi Narodnega bloka gotov in bi bil predložen Narodni skupščini najkasneje že v prošli jeseni. Vsa politika klerikalnega poslanskega kluba pa je bila v tem, da je ovirala konstruktivno delo sam. demokratov in indirektno podpirala vstop St. Radiča in njegove stranke v vlado. Dr. Korošec je sicer običal med dvema stoloma, da pa bi prikri svoje grehe, napada samostojne demokrate v svojem časopisu kot odgovorne za vse to, kar so povzročili klerikalci zla v zvezi z radičevci, Nemci, Madžari, davčidavci, muslimani in reduciiranim djetjem. Zgodovina je odločila v prilog načelom, ki jih zagovarja in dosledno zastopa SDS. «Slovenec» piše, da SDS črpa svoje življenske sile iz centralizma in če pravi, da bo s padcem centralizma padla tudi SDS, potem je jasno, da se bori ljubljanski škofijški list proti veternim mlinom na donkišotski način. SDS je zahtevala vedno najhujšo samoupravo, ki je v sedanjo ustavo tudi garantirana in ugotovitev gosp. Pribečevića na shodih v Sloveniji, da so klerikalci prvi krivci, ako ta samouprava še ni uresničena, je vzrok, da pogrevajo v klerikalnih listih svoje stare fraze. Pa se je včerajšnji «Slovenec» «zaletel» tudi v naš list. Zapisal je med drugim: «Jutro» ostane, kakor je bilo. Tako je, pa nič drugače! «Jutro» je bilo vedno dosledno in trdi isto, kar je trdilo ob svojem rojstvu. Vedno je «Jutro» dokazalo, da nas Slovence tira nesrečna klerikalna politika v pogubo in vedno se je kar najodločneje borilo proti tej politiki. «Slovenčeva» konstatcija je nam v zadoščenje.

+ Tudi «Zagreber Tagblatt» je že otvoril ogenj proti g. Radiču. «Zagreber Tagblatt», ki je dosedaj pel glaslovespe g. Radiča, je zavohal novo situacijo in postal korajžen. Včeraj objavlja članek, v katerem naglašalo, da je neverjetno, koliko veltata pri nas lahko-miselnost in nesposobnost. Ni treba, da bi se samo govorilo o slabih uradniških plačah in stroških za avtomobile in komisije. Imeli smo finančne ministre, ki so nas veljali milijarde. Poleg tega pa si je treba ogledati še našega najbolj zgornjega politika in ministra (= Radiča). Vsako sredo piše v svojem listu («Domus») in vsako nedeljo govori na shodih na tak način, da izziva nove volitve. Vsake volitve pa veljajo milijone in milijone dinarjev, kar še dolgo pozneje obutimo. Ni mogoče verjeti, da bi kmetije, ki so že po naravi varni, mogli odobravati tako politiko, če bi količkej vedeli, kako drago morajo plačevati račune svojih političnih voditeljev. Črtanja postavk v sedanjem proračunu so izvršena zelo nestrokovno. Vlada večina se sploh ne zaveda svoje odgovornosti. Gre za trinaest milijard dinarjev, ki jih morajo plačati kmetije, trgovci, intelektualci itd. To delo bi zahtevalo mnogo ljubezni napram tej stvari in napram ljudstvu, ker ljudstvu ne more biti vseeno, ali plača deset ali trinaest milijard dinarjev več na leto. To je znak, da je sedanji režim v svoji celoti slab in potreben reforme. Dokler bo obstajal, bodo vedno demagoške fraze zmagovale nad trezno resničnostjo ...

+ Ali je res? «Slovenec» pravi, da se je Pribečević spomnil v Mariboru tudi klerikalcev in pravi: «Pobral je stare in siokrat ovrženo laž »Srbe na vrbe» nas ozmerjal, da je cerkev nad državo.» Ali morebiti ni res, da je «Slovenec» prinašal med vojno pesnice o Srbih na vrhah in ali ni «Slovenec» še pred pat tedni prinašal članke, v katerih je naglašalo, da morajo biti katoličani v vsem pokorni papežu in da je cerkev nad državo? Kaj pa je pisal dr. Hohnjec pred par dnevi? »Da so škofje gonili oficije in invalide v vojsko, to nam je odkril šele Pribečević.» pravi tudi «Slovenec». Pa so to odkrili že drugi predno je «Slovenec» vedel za Pribečevića. Kaj ni govoril l. 1914 ljubljani škof vojakom so svetem in Bogu dopadljivem boju proti sovražnikom Avstrije? Če so pozabili gospodje pri «Slovencu», kaj je takrat govoril škof naj odpro letnik svojega glasila iz leta 1914, pa bodo videli, da je škof povedal še mnogo več in da je kritika g. Pribečevića v Mariboru bila zelo — prizanesljiva.

???

NOČ NA JADRANU

???

Iz življenja in sveta

Smrt generala Suhomlinova

Poročali smo kratko, da je v nekem berlinskem sanatoriju umrl bivši ruski vojni minister, general Suhomlinov. O njem velja izpregovoriti še nekaj besed.

Mož, ki ga je smrt pokosila v starosti 78 let, je stal že dolgo pred vojno na čelu ruske armade. Bil je tisti človek v Rusiji, ki se mu je car imel največ zahaljati za delo na reorganizaciji vojske. Ruska armada, ki je bila v letih 1905./06. potolčena na bojišču v Mandžuriji, se je baš po zaslugi generala Suhomlinova temeljito popravila in je stopila v docela drugačen stanju na avstrijska in nemška tla v času svetovne vojne. Suhomlinov je začel že avgusta 1914 koncentrirati rusko armado na zapadni fronti proti Nemčiji in je bil ob izbruhu sovražnosti pripravljen na vse, kar je utegnilo priti.

Kakor si je po eni strani pridobil velikih zaslug za reorganizacijo vojske, pa ni mogel po drugi strani trditi, da bi bil vedno čistil rok. Neprijateljji mu že dolgo časa očitali, da s poštenjem ni v najbližnjem sorodstvu. V začetku svetovne vojne so očitki narasli, toda niso zalegli, ker je imela Rusija splošno nekaj lepih uspehov. Šele pozneje, ko so zmagam sledili tudi porazi, je poenajvala naklonjenost, ki jo je mož užival v krogu carja in dvorskih privržencev.

Ko je padel Lvov, se je začela proti Suhomlinovu preiskava. Car je z osebno intervencijo onemogočil procese, ampak 1. 1916. je duma sklenila, da se mora kazensko postopanje proti škodljivcu domovine nadaljevati. Suhomlinov je izgubil svoje mesto in ves vpliv v državnem svetu, vlada Kerenskega pa ga je obsodila na doživljenjsko ječo in prisilno delo v Sibiriji. Ker pa je Suhomlinov že prekoračil dobo 70. let, so mu obšli prizanesle, da mu ni bilo treba oditi v Sibirijo. Ob ustoličenju bolševiške vlade je Suhomlinov pobegnil v Nemčijo. Živel je v znanem zdravilišču »Weisser Hirsch« pri Drazdanih in je pisal svoje spomine. Ko se je bolezen poslabšala, se je odpravil v berlinski sanatorij, kjer je umrl.

Letošnje vremenske napovedi

Po raznih vremenskih izjemah, ki jih doživljamo zadnja leta, je popolnoma umljivo, da se ljudje že sedaj vprašujejo, kakšno bo prihodnje poletje. Meteorologi so tozadevno že pridno na delu in prorokujejo. Po njihovih napovedih se imamo nadejati letos poleti hladnega vremena. Sklicujejo se na leto 1816., ki je minilo takorekoč brez poletja. Na podlagi tega sklepajo sedaj nekateri, da bo tudi letošnje poletje jalovo, deževno, brez vročine. Vremenoslovci namreč pravijo, da ima letos solnce mnogo peg, kakor pred 110 leti. Solnčne pege pa povzročajo hlad in čim več jih je, tem bolj mrazlo vreme nastane, naravno...

Abnormalno leto 1816. je pokazalo svojo hladno naravo že v mesecu aprilu. Takrat je ležal še vsepovsod visok sneg, led se še ni otajal in je ostal ponekod v dolinah in ravninah celo do junija. Maj je bil zelo vlažen. Zetev je bila radi tega zelo malenkostna, mnogo slabša kakor v takozv. »suhih letih«. Evropa in Amerika sta takrat zelo trpele. Posebno dežele ob Atlantskem oceanu so trpele pomanjkanje in pravcato lakoto. Celot Rusija, velika žitnica, je stradala in ni imela zrna, da bi z njim postregla lačnim sosedom.

Sedaj se nahajamo v dobi, ko so solnčne pege najintenzivnejše. Od časa do časa se še vedno večajo in onemogočajo toploto, da bi prodrla skozi nje na zemljo. Vremenoslovci prerokujejo tudi silno moč, ki bo nastopila spomladaj in hudo vplivala na temperaturo. Računa se tudi, da utegnejo hlad-

ne morske struje zelo ohladiti atmosfero nad kontinenti.

Vse to nam torej obeta hladno leto 1926. Ker pa še niso do konca proučene zveze med solnčnimi pegami in delovanjem vulkanov, ni mogoče izreči končnoveljavne besede glede vremena, ki ga je pričakovati. Znamenja pa že dosedaj kažejo na to, da nimamo pričakovati letos toplega in solnčnega poletnega vremena, radi česar pa seveda nikomur ni braniti, da se ne bi že sedaj pripravljali za letovišče.

Sirijev spremljevalec

Astronomski pomenki.

Sirius je ena izmed najlepših zvezd na našem nebu. Njegov spremljevalec sicer ni lepši, pač pa mnogo zanimivejši od njega. Sirijev spremljevalec? Da, zvezda, odnosno solnce, ki se suče okoli Sirija in tvori s njim takozvano dvojno zvezdo. Sirijev spremljevalec je s prostim očesom neviden. Odkrili so ga astronomi najprej teoretično, to je na podlagi računov, vpoštevajoč stalno in v gotovem presledku ponavljajoče se perturbacije v Sirijevi poziciji, ki si jih je mogoče razlagati le, če upoštevamo, da se nahaja nekje v njegovi bližini druga zvezda, ki se vrti okrog Sirija in izvaja nanj privlačno silo.

Ta teoretična indukcija je doživela sijajno potrdilo, ko je v preteklem stoletju odkril astronom Alvan Clark z močnim daljnogledom Sirijevega spremljevalca. Le-ta je zvezda osmeja reda ter napravi pot okrog Sirija v petdesetih letih. Po Newtonovem zakonu so astronomi izračunali, da je njegova masa skoraj toliko kakor masa našega solnca, to je približno za polovico manjša kakor Sirijeva. Toda dočim je Sirius po svojem sijaju ena izmed največjih zvezd na nebesnem svodu, je sijaj njegovega spremljevalca okoli desetstokrat manjši, vzlic temu, da je Sirius po svoji masi le dvakrat večji od njega.

Primerjali so nadalje temperaturo, ki vlada na površju Sirija in njegovega spremljevalca. Razlika je razmeroma majhna: Sirij ima 12.000 stopinj, njegov spremljevalec 8.000. Če bi imel le-ta iste dimenzije kakor Sirius, bi ga po njegovem sijaju uvrstili med zvezde drugega ali tretjega reda. Ker pa je v resnici njegova svetloba 10.000 krat manjša od Sirijeve, so astronomi iz tega sklepali, da mora biti njegov premer zelo majhen; izračunali so, da meri kvečjemu petdeset tisoč kilometrov.

Sirijev spremljevalec je torej pravzato čudo med zvezdami: njegova masa je tolikšna kakor masa solnca (preko 300.000 krat večja od mase naše zemlje), njegov premer pa je komaj štirikrat večji kakor premer zemlje!

Razlaga je samo ena: Sirijev spremljevalec je sestavljen iz silno goste tvarine: njena gostota (z drugimi besedami: specifična teža) je najmanj 40.000 krat, morda celo 60.000 krat večja kakor gostota odnosno specifična teža vode. To se pravi: 1 kubični decimeter snovi, iz katere obstoji Sirijev spremljevalec, bi tehtal na naši zemlji povprečno 40 do 60 ton.

Ta pojav je za nas zemljane skoraj nerazumljiv. Izmed vseh planetov našega solnčnega sistema ima Merkur največjo gostoto, okroglo 6 krat večjo kakor voda. Naša zemlja ima povprečno gostoto malo več kakor 5, svinec 11, zlato 19, iridij, ki slovi za najtežje izmed doslej znanih kovin, 22. Kakšna bi naj bila torej substanca Sirijevega spremljevalca, kolgeja gostota je tisoč in tisoč krat večja od gostote vseh znanih nam prvin?

Se pred par leti se je sodilo, da bo to vprašanje ostalo za vedno nerazrešeno. Medtem pa je znanost mogočno napredovala. Danes vemo, da atomi kovin niso delci substance, ki bi docela izpolnjevali prostor, ki ga zavzemajo. Atomi so marveč nekaj solnčni sistem en miniature: v sredi je jedro — solnce, okoli njega pa se sučejo v veliki oddaljenosti (ki je seveda za naše čute

neskončno majhna, tako, da je ne moremo zaznati niti z najboljšimi mikroskopi) neizrečeno majhni planeti-elektroni. Dalje vemo, da se pod vplivom nekaterih naravnih pojavov (električna iskra, zvišanje temperature) ta ali oni oddaljenejši elektron odtrga večših od svojega jedra; atom se radi tega zmanjša, njegova teža pa ostane ista kakor poprej, ker se na jedru ni nič izpremenilo.

Če bi se nam na kakršni koli način posrečilo, odstraniti vse elektrone, ki se vrte na primer v atomih zlata, tako da bi od teh atomov ne ostalo drugo kakor zgolj jedro, bi mogli v en sam kubični centimeter spraviti več stotisoč ton zlata.

To je princip fenomena, ki se je moral nekaj odigrati v substanci Sirijevega spremljevalca. Zakaj edino na ta način si je mogoče razlagati njegovo velikanško, sicer nerazumljivo gostoto.

Usodna prerokba, ki se je izpolnila

«Eva Chester, ljubka Američanka tridesetih let, se je danes v Oaklandu petič poročila, tako se je glasila vest, ki so jo pred kratkim priobčili angleški listi. Evini prvi štirje možje so kot morilci vsi končali svoje življenje na električnem stolcu... kakor ji je to prerokovala ciganka.

Bilo je pred leti. Eva je bila takrat v nekem kalifornijskem samostanu. Lepega jutra se je izprehajala v spremstvu svojih sošolk v gozdu izven mesta Sacramento. Naenkrat se je pred otroki pojavila stara ciganka. Otroci so vsi v strahu zbežali, ciganka pa jih je zasledovala, a jih ni mogla dohiteti. Le Eva je bila tako počasna, da ni mogla ubežati, in nanjo je stara čarovnica izlila celo golčico najhujših kletev.

«Hči pekla,» je kričala nanjo ciganka, «zaveznica hudiča in žena morilcev! Kupa groze in strahote je zate že natočena in izpila jo boš do dna. Poročila se boš prvič, drugič, tretjič, četrtič; vidim te pred oltarjem noko v roki z možem, ki mu je vtisnjeno Kajnovo znamenje na čelu. Kajni bo tvoj prvi mož, drugi, tretji in četrti... Peti mož pa bo...»

Prestrašena deklica je vsa otrpla od groze poslušala strašne prerokbe in se zaman skušala oteti iz klešč koščenihi cigankinih rok. Slednjič ji je to uspelo, zato pa ni doznala, kakšen je bil konec cigankine prerokbe.

Madam Eva Williams, kakor se danes imenuje po svojem petem možu, radi tega ni nič kaj nesrečna. Vsaj tako je izjavila novinarjem par dni po svoji nedavni peti poroki. Priznala pa je, da je, preden je spoznala svojega sedanjega soproga, trgovca iz Oaklanda, ne prestanto živela v strahu pred ciganko. A mister Williams je novinarjem s svoje strani izjavil, da ga niti najmanj ne mika, končati svoje življenje v rokah krvnika... In tako torej Eva in njen peti mož stopata v novo življenje s prepričanjem, da neoznan konec cigankine prerokbe nikakor ne bo tako usoden, kakor prvi del, ki se je že izpolnil.

× Nove zračne proge v Italiji. V najkrajšem času se obeta v Italiji otvoritev dveh novih zračnih prog, in sicer proge Turin-Trst in črte Genova-Palermo. Na obeh obeh bodo letala prevažala potnike in pošto in voznina bo samo za 50 lir dražja kakor izdatke za vozni listek v prvem razredu na železnici. Ugodnosti bodo seveda neprimerno večje.

× Odkritje dveh prastarih ameriških mest. Dva ameriška starinoslovca, dr. William Gooven in Julij Tello, sta pred kratkim odkrila na otoku Paracu, ki stoji jugozapadno od Lima, ostanke dveh davnih mest. Imenovala sta prvo mesto Cerro Colar. Naselbina je obstojala baže tisoč let pred Kristovim rojstvom. Drugo mesto, ki

Pazite na znamko „BALKANFILM“ III
Na splošno zahtevo! Na splošno zahtevo!

LYA MARA

Najbolj priljubljena filmska zvezda v svojem sijajnem filmu:

VENERA Z MONTMARTRA

Izvrstna veseloigra polna smeja v 6 velikih dejanjih.

Režija: FRIEDRICH ZELNIK

V ostalih vlogah: krasna OLGA ČHOVA, priljubljeni KARL PLATEN in elegantni HANS ALBERS

Krasne pesnice — Mala Joujou — Veseli Pariz — Izbruh Vezuva — Življenje na Montmartru — Ljubav in bol — Velikodušnost male Joujou reši čast grofice Sullivan — Ljubosumnost — Ogenj v gledališču — V ljubavi združeni —

Sijajno! — Razkošno! — Elegančno! — Bogate toalete!

Posebno Vas se opozarjamo na izvrstno godbo pri tem razkošnem vefilmu.

Predstave ob: 4., 1/2 6., 1/2 8. in 9. uri.

Cene navadne! Cene navadne! Cene navadne!

Predprodaja vstopnic vsak dan od 10 do pol 1 ure

Kot prihodnjo senzacijo prinašamo monumentalni film: „ROBIN HOOD“, v katerem igra glavno vlogo „Človek iz gumija“ slavni DOUGLAS FAIRBANKS.

ELITNI KINO MATICA, vodilni kino v Ljubljani, telefon 124.

zanj še nista našla primerne imena, pa je eksistiral baže 500 let pred rojstvom Izveščarja.

× Roparski napad na ameriški poštni urad. Iz Newyorka poročajo: Štirje maskirani vlomilci so v noči od nedelje na ponedeljek vdrl v poštni urad v Pautucketu, zve zali straže ter jih položili na tla. Razpostavili so okoli njih dinamitne patrone in vlomili v blagajne. Slednje so izropali in odnesli 285 tisoč dolarjev. To je največji postni rop, ki se je kdajkoli pripetil v ameriških Zedinjenih državah.

× Zagonetna smrt plesalke v Budimpešti. Plesalko Lolo Pasztoryjevo so nedavno našli v njeni garderobi mrtvo. Ko je prišla v sobo komisija, da ugotovi vzrok njene smrti, se je razvedelo, da je bil pri plesalki nastavljenec zabavišča, v katerem je balerina nastopala, po imenu Josef Kalman. Preden je zapustil njeno stanovanje, so sodejše slišali vpitje. Zdravniki, ki so odprli plesalkino truplo, so ugotovili, da je na stopala smrt radi tega, ker je ženska počil ledodec, kar se moralo zgoditi pod posebnimi okolnostmi. Kalmana je policija že zaprla.

× Dobro je biti ministrski predsednik. Rimska »Tribuna« poroča, da se je posrečilo njenemu poročevalcu pogledati za volentne kulise Mussolinija in videti brzojavke, pisma in darove, katere je prejel po glavar črnosrajčnikov ob prestopu iz stano-

rega leta v novo. Fašisti so poklonili Mussoliniju 12 zimskih čepic, več ogrtačev z začetnimi črkami v rmeni in plavi svili, več parov čevljev iz najfinejše kože, bele, rdeče in zelene barve, par železnih čevljev, noštevilo steklenic dišav in mila ter sredstev za lepoticenje. Tudi tvornice živila so spomnile Mussolinija ter mu poslale cele sode marsale, šampanjca, likerjev, salame, gnjati, suhih smokov, orehov, oranž, jabolk, čokolade, tort in tudi več kvintalov makaronov. Ker pa ima Mussolini velik ledodec bolj kadar gleda čez meje svoje Italije, je darove poklonil fašistovskemu naraščanju, o katerem upa, da bo nekoč prekoračil meje po njegovih načrtih.

× Ljubezenska zapuščina. V olomuški sirotilnici je te dni umrla 70letna dama Franciška Napoljska, ženska, ki je bila svoje čase znana širom kontinenta, zaradi lepote, še bolj pa po svojih številnih in pikantnih ljubezenskih doživljajih. Trikrat je bila poročena in je imela že veliko premoženje, toda vojna jo je spravila na beraško palico. Dama je namreč vložila ves svoj denar v vojna posojila, a ko je prišel pomol, je ostala takorekoč brez vinarja. Nekaj časa je morala celo beračiti. Ko je umrla, je zapustila šest zabojev perila in stare obleke ter velikanski zaboj ljubezenskih pisem. Kljub bednemu stanju, v katerem je živela zadnje čase, pa je imela do zadnjega diha svojega osebnega tajnika.

× Povzročitelj raka odkrit. Zdravnik dr. Calcar v Leydenu na Nizozemskem poroča, da se mu je posrečilo odkriti povzročitelja raka. O svojem odkritju bo napisal zdravnik posebno delo.

× Protitež ameriškega Kuskutskana. V Douvru (Amerika) so prebivalci ustanovili mesto dosedanjega Kuskutskana novo društvo, ki se imenuje »Klassikal Konfraternity of Kongenital Konfereres«. Člani tega društva se morajo vedno smejeti, vseliti, sejati povsod dobro razpoloženje, spoštovati starce, pomagati revežem, oblačiti nage in nasičevati lačne.

SVETILKE

vseh vrst na ceneje naročite pri

„VESTI“

svetlobna in metalna industrija

Ljubljana, Kolodvorska ulica 8/1.

E. C. Grenville - Murray:

Stekleno oko

Nihče ni lažje reševal težavnih položajev kakor Možak s Steklenim očesom, in kadar so ga njegovi prijatelji povabili na kosilo, so imeli vedno utis, da vidi vsakemu v dno duše. Če mu je kdo pokazal neplačan račun, ki se je glasil na visoko vsoto, in ga vprašal, kako naj ga plača, je redko dolgo časa pomišljal, preden je odgovoril:

— Ni ga treba plačati!

Nekdo ga je mislil spraviti v zadrego in ga vprašal, kako bi bilo mogoče, rdečelasega dečka privedi na pot kreposti. Toda on mu je odvrnil:

— Hodite sami po tej poti in morda vam bo mladici sledil.

Trije prijatelji so sklenili, da se poročimo, ne toliko, ker nam je ta ideja ugajala, temveč ker je možu usojeno, da naj ne živi sam; izvzemši seveda, če ljubi mir. Si smo k Možaku s Steklenim očesom in mu vsak plačali zlatnik. Te je naglo zaklenil v svojo omaro, potem nam je pa dejal, stoječ s prekrizanimi rokami pred svojim ognjiščem:

— Stopiti hočete v zakon in prišli ste k meni po svet. Jaz nikoli ne odobram takih korakov in nočem opustiti svoje stare, čestitlive navade vam na ljubo. Imam cele kupe pisem zakon-skih mož, ki si želijo le eno, da bi bili izven zakona. Eden med njimi bo menda zblaznel, drugi toliko joče, da nima več nobene suhe obleke, nekaj drugih

bo zarubil mesar... no, in tako dalje. Toda ti primeri vas ne bodo plašili, kakor ne plašijo sploh nikogar. Toda vsakemu izmed vas hočem dati stekleno oko, enako mojemu, in potem boste sami sodili, ali se izplača plačevati poročne pristojbine duhovniku in imeti še druge take smešne izdatke.

Po teh besedah je izvelkel iz svojega žepa tri škrlatasto rdeče usnjene škatljice, kakršne rabijo draguljarji za prstane. Vsakemu izmed nas je izročil eno in nam razložil, da je v vsaki škatljici neprozorno, konkavno steklo, na katerem je naslikano oko; nato pa je nadaljeval:

— Kaj je lepota? Čisto osebni nazor, nič drugega. Če veste, da vam hoče dekletke natresti arzenika v juho, ali boste mnenja, da je njen obraz mil in ljubeč? Ne, kajti lepota je zmota vida — in ta ne opazi moralne propalosti. Te steklene oči vam bodo dale moč, videti v človeško notranjost. Zahrbnost se vam bo pokazala s pomočjo širokih ust, iz katerih se bo cedila slina; pohlep in požljivost potom velikanskih ustnic; radovednost in prekanost potom izredno velikega nosa in rosnih oči... in tako dalje. Da vam stvar olajšam, imate tu vsak tiskano navodilo. Slednjič vam pa še povem, da sem posodil svoja steklena očesa že stotinam drugih mož, a nikdar nobenemu izmed njih niso napravila praktične usluge.

— Zakaj ne? je vprašal eden izmed nas treh.

— Zato, ker nisem v stanu, zmanjšati števila bedakov, je odgovoril Možak s Steklenim očesom in se kruto nasmajal. Lahko razkrinkam slabe lastnosti, toda nisem v stanu napraviti, da bi jih sovražili. Večji modrijani, kakor jaz, v tej stvari niso imeli uspeha in ga tudi ne bodo imeli tako dolgo, dokler živi tale človeški rod na zemlji. Idite torej vsak svojo pot, kajti slepota je bolezen, ki je čarovnija ne more ozdraviti.

— Toda oprostite, sem vskliknil s prisotnostjo duha, ki me nikoli ne zapusti. Če bom videl skozi svoje stekleno oko, da ima dekle široka usta, velik nos in druge hude, vendar ne mislite da bom tako bedast in jo šel poročiti?

— Le počasi, dragi moj, mi je odgovoril. Tale omara je polna pisem mož, ki sem jim dal steklena očesa, toda ne utegnem, da bi vam te primere razlagal. Hočem vam samo še povedati, da se stekleno oko uporablja na ta način, da se povezete čez levo oko. Če ste videl zadosti sveta v njegovi pravi barvi, potem pokrijte to oko z roko ali ga pa s smetile. Sedaj pa idite in zabavajte se z njim!

Odšli smo, toda ali smo se s steklenimi očesi zabavali, to je drugo vprašanje. Jaz sem ga nataknil že takoj na stopnicah Ampak ko sem stopil skozi vežna vrata na cesto, sem stal kakor prikovan na mestu radi groznega pogleda, ki se mi je nudil. Cesta je bila ob tisti uri zelo obljudena, toda mesto navadne množice moških in ženskih so

bodile po njej strašne pošasti, ki jih je moglo izvrčeti le peklenko žrelo. Sepavci, kruljevci, ženske s strašnimi, venstojecimi zobmi, moški z debelimi ustnicami, pošasti so se kretale po cesti. Edino živali, ki jih splošno smatramo za neumne »kot živino«, se niso prav nič spremenile. Z veseljem sem gledal lepe konje, ki so čvrsto korakali, pse s pošteniimi očmi in nedolžne golobe, ki so stopali po cesti ter si iskali živeža. Ko sem pomislil, da je človek mogočni gospodar narave, sem ga moral obžalovati in kar sram me je bilo.

Nato sem se obrnil in opazil, da sta tudi moja dva tovariša spremenjena. Najlepše pa je bilo to, da sem tudi jaz bil spremenjen v njih oči, kajti eden izmed njiju me je silno začudeno pogledal in me vprašal:

— Kaj pa je z vašimi ušesi?

— Z mojimi ušesi? sem ponovil nejevoljno. Kako si upate govoriti o mojih ušesih, ko je pa vaš tako otekel, da se vidi kakor rillec, kar dokazuje, da ste bili vedno lenuh in ogleduh.

— Čuj ga, čuj! je vzkliknil moj nekdanji prijatelj, o gobcu govori!

Njegov glas je razodeval divjo razburjenost:

— Pogledajte rajši svoj rillec!

In drugi prijatelj, kojega usta bi bila segala okoli njegove glave, če jih ne bi bil zadržal ovratnik njegove srcaje, je pri svojem smehu pokazal zobe, velike in pikaste kakor domine ter ponovil:

— Pogledajte rajši svoj rillec!

Dajali smo tako drug drugemu ne baš najlepše primke in se razstali. Odšel sem sam dalje po cesti, po kateri so hodili sami nestvori.

Ne bom vam pravil, kaj vse sem videl skozi čudovito stekleno oko. Ogledal sem si vse londonsko življenje; pa ne samo po cestah, šel sem tudi v urade, v parlament, govoril sem z znanimi državni ministri... Kar sem videl, presega vse meje! Kolikokrat sem si z roko zakril oko, da ne vidim strašnih prikazni!

Naravno, da me je najbolj zanimalo, kako izgleda skozi stekleno oko moja zaročenka. A glej čudo čudovito! Bila je ravno tako lepa in ljubeča, kakor če sem jo gledal z navadnimi očmi. Niti ne gice nisem našel na njej!

Od svojih dveh prijateljev sem doznal, da sta njiju nevesti enako brez vsakega madeža. Ker se mi je stvar videla sumljiva, sem si ju ogledal sam in zapazil da sta ti dve ženski enaka nestvora, kakor večina drugih. Tu se mi je slednjič posvetilo v možganih, kajti spomnil sem se pregovora: Ljubezen osleni!

Poslal sem svoje stekleno oko ministrskemu predsedniku, ki mi je obljubil, da bodo s pomočjo tega steklenega očesa izbirali kandidate za višje državne službe.

Od onega dne dalje so vsi višji državni funkcionarji pošteni ljudje.

(Po angleškem izvirniku — Z —)

Sax Rohmer:

Rdeči detektiv

25. poglavje.

Londonško nočno življenje.

Ravno je odbila polnoč, ko se je pojavil detektiv Coombes v ozki ulici v elegantnem zapadnem delu mesta, kjer je stala dolga vrsta avtomobilov in zasebnih avtomobilov. Obleden je bil v temen plašč in čeprav je imel športno čepico potisnjeno globoko na oči in polovico obraza skrbno zavitega v debel volnen šal, je vendar bilo mogoče opaziti v luči avtomobilnih reflektorjev, ki so sijali v megleno noč, da se zadovoljno smehlja. Njegovo obnašanje je bilo zelo skrivnostno. Stopal je od šoferja do šoferja, vsakega nekaj vprašal in si zabeležil par besed. Nato je izginil. Naenkrat ga ni bilo nikjer, kakor tudi nihče ni vedel odkod in kdaj je prišel.

Pet minut pozneje se je prikazal višji nadzornik Kerry. Bil je zelo elegantno oblečen. Imel je črn plašč, šal iz bele svile okoli ovratnika in lakaste čevlje. Na glavi je imel polcilinder v roki svojo malaka palico s srebrnim ročajem.

Šel je mimo vrst čakajočih voz in stopil v hišo nočnega kluba. V veži sta v širokih naslonjačih sedela mlad gospod, še ves razgret od plesa, in elegantna mlada dama, ki sta se zaljubljeno pogovarjala.

Kerry se je za trenutek ustavil in ju z ostrim pogledom opazoval. Gospod je dvignil glavo in mu ravno tako odgovoril s prezirljivim pogledom. Kerry se je obrnil proti dami in jo pričel divje gledati. Pri tem je prijel za svoj klobuk in ga porinil malo na oči. Nato je odšel naprej. Dama mu je občudovaje sledila s pogledom, gospod pa kar ni mogel zakrivati svoje jeze.

— O, je vzkliknila, kako lep, divji možak! Ne dvomim, da včasih vlačijo ženske za lase. Upam, da je klubov član.

Mollie Gretna je govorila dovolj naglas, da je Kerry čul vsako njeno besedo; toda v kljub občudovanju, ki ga je imela zanj, je vstopil v sprejemni urad. Bil je zelo dobre volje. Popoldan je bil prav prijetno prebil, izpraševal je razne policijske komisarije iz vzhodni okrajev mesta, in posrečilo se mu je dobiti celo vrsto prav važnih podatkov.

— Ali ste član kluba, gospod? je vprašala dama, ki je sedela za pisalno mizo.

Kerry se je skrivnostno nasmehljaj. V tem trenutku so se odprla zunanja vrata. Deček, ki je prodajal časopise, je priletel in zaklical:

— Umor v Bond Streetu! Nova razkritja! Zadnje novice!
— O, je vzkliknila Mollie Gretna svojemu tovarišu. Vzemite časopis, pa hitro, silno sem razburjena!
Medtem je Kerry prijel za pero in v svoji veliki energični pisavi napisal kar čez dve strani sprejemne knjige:
KURZIV!

Nato je položil svojo vizitko na odprto knjigo, vtaknil palico pod pazduho in šel do stopnic.

— Garderoba na desni, gospod, je dejal nekdo, ki je stal pri stopnicah.

Kerry se je ustavil, pogledal preko rame možaka in glasno zvečil gumi. Potem pa je klobuk še bolj trdno potisnil na svoje rdeče lase in začel stopati po stopnicah navzdol. Možak pa je šel k mizi, da pogleda v knjigo, kdo je robati klubov član. Mollie Gretna ga je pa prehitela in ko je prečitala ime, je vzkliknila:

— O, Bill, to je višji nadzornik Kerry, oni, ki preiskuje umor ubogega Luciena! Bil, to je pa res imenitno! Sedaj se bo pa nekaj pripetilo! Idimo naglo dok!

»Bil« ji je sledil obotavljajoč se, toda Mollie ga ni čakala, temveč stekla po stopnicah navzdol in prihitela naravnost v naročje velike gospodične, ki je prihajala navzgor.

— Vendar ne greste še domov, Dicky! je dejala Mollie in jo prijala za zapetje.

— Tiho! je šepetnila Dicky, nadzornik Kerry je tu. Morda nočete, da vas pokličejo kot pričo in izprašujejo?

— Za božjo voljo, dragica, gotovo da ne! Toda zakaj pa?

— Zakaj? Saj si vendar lahko mislite, da hoče policija prijeti vse ljudi, ki so hodili h Kazmi. Ali niste tega čitali v večerinih listih? Vsi bomo kaznovani. Jaz zginem!

Iztrgala se je roki svoje znanke in zbežala po stopnicah navzgor. Mollie se je obotavljala in iskala z očmi nadzornika Kerryja v veliki dvorani, ki je bila polna elegantnih plesalcev. Slednjič ga je zapazila. Stal je ravno nasproti stopnic in s svojimi brezobzirnimi modrikastimi očmi ostro gledal na desno in levo in si točno ogledal vsakega posameznega. Roke je tiščal v žepih plašča, palico je imel pod pazduho, klobuk pa na glavi in tako je na naravnost agresiven način opazoval vrvenje okoli sebe, kakor človek, ki si ogleduje opice v menažeriji. Mollie je bila zelo razočarana, kajti v kljub temu, da je neprestano naravnost zrla nanj, se on ni prav nič menil za njo in niti enega pogleda ni vrgel nanjo.

Čeprav se je ples ravno pričel, so nekateri obiskovalci že začeli odhajati. Kerry se je obenašal, kot ne bi videl, kako velik vtis je napravil njegov prihod. Hodil je po dvorani in si natančno ogledoval eno skupino ljudi za drugo. Ime znamenitega detektiva, ki je bil v zvezi z zadnjim senzacionalnim umorom, je šlo od ust do

ust; nastala je nepopisna zmešnjava in mladi gospod, ki je stal poleg Mollie Gretne, je dejal:

— To je naravnost smešno, toda čisto angleško, da pošljejo rdečelasega detektiva, ki ga ves svet pozna, na lov za spretnim zločincem. To je res proketo nerodno!

Obnašanje Kerryja se je klubovim članom v istini zdelo »proketo nerodno«, a Kerry je s tem dosegel svoj namen. Vedel je, da je dobro znan, in to je porabil v svojo korist. Kjer so drugi preiskovalci delovali v temi, tam je Kerry včasih rad raziskoval v polni luči — o pravem času seveda. Vedel je, da je vsaka ura, ki jo izgublja s iskanjem skrivnostnega Kazme, dobiček za ravnotako skrivnostnega uradnika Whitehalla, ki za njegovim hrbotom preiskuje zadevo.

Kerry je bil v nočnem klubu komaj deset minut in v teku tega časa je izginila že dvanajstica. Stražnik Coombes, ki je čakal zunaj, pa je s svojimi ljudmi že preskrbel, da so vsi dali svoje prave naslove. Cemu bi bili zbežali, če ne iz edinega razloga, ker so se bali, da bodo zapleteni v Kazmino zadevo? Vsi šoferji, ki so čakali zunaj, so bili obveščeni, in onim ubežnikom, ki so imeli lastne avtomobile, je sledila policija.

Prizor, ki ga je nadzoroval Kerry, je bil res čuden, in zbudil bi bil zanimanje filozofa, kakor tudi politika. V plesni dvorani so bili zastopniki vseh plasti londonske družbe, vendar so bili oni, ki so prihajali iz najnižjih plasti, spretno maskirani. Plemstvo je bilo dobro zastopano, enako tudi židje, Baronese so tu plesale z zelo sunljivimi moškimi, in grofi z znanimi igralkami in koristkami iz varijetjev.

Ko je bil slednjič ples spet v polnem teku, je šel višji nadzornik Kerry počasi preko dvorane v smeri stopnic. Goste, ki so sedeli pri mizah, si je ravnotako brezobzirno ogledal, kakor tudi natakarije. Marsikomu izmed njih, ki je imel slabo vest, je začelo srce razburjeno biti:

Bill je poklical Mollie Gretno, naj pieše z njim, toda ta mu je odgovorila, opazujoč Kerryja:

— Ne, Bill. Sedaj ne bom plesala. Kerryja gledam.

— Lepo, ji je odvrnil mladenič. Menda ne mislite preživeti noči v policijskih zaporih?

— O, je vzkliknila Mollie. To bi bilo imenitno! Še nikoli nisem bila aretirana, toda če bom kdaj, upam, da me aretirajo višji nadzornik Kerry. Prepričana sem, da me bo vklebil in odvedel.

Ko je Kerry dospel do stopnic, je šla Mollie nalašč počasi mimo njega, zamrmrala par besed občudovanja in mu vrgla najprijaznejši in najdaljši pogled, ki ga je sploh zmogla. On se ji je tudi prijazno nasmehljaj ter nato takoj odšel po stopnicah navzgor, ne da bi se ozrl.

JANKO JAMŠEK

železniški uradnik

MARIJA roj. BREZNIK

poročena

V Ljubljani, dne 3. februarja 1926.

Tvrška A. ROJINA & COMP.

— Slomškova ulica št. 16. —
sprejme v službo

tehničnega uradnika-risarja

veščega v stavbeni in pohištveni stroki.
Ponudbe z navedbo dosedanjega službovanja in šolske izobrazbe je poslati na gorenji naslov. 709-a

Odlikovane Tovarne

E. Frette e C.

Monza

(Italijska)

Tkanine

Prtenine

Perilo

Oprema

za dom

za neveste

Dehave

za hotele, restavracije in zdravilišča

OBRNITI SE NA PODRUŽNICO

v TRSTU

VIA MAZZINI, 30

Kletarja

kateri je ob enem sodar treznega in marljivega sprejme takoj Emerik Zelinka, veletrgovina žganja Ljubljana-Siška, Celovška cesta 34. Istotam se kupujejo tudi

prazne steklenice.

Priporočamo

novo izdajo

Janko Kersnikovih

romanov

Cyclamen

Broš. 22 Din, vez.

27 Din, poš. 125 Din

Agitator

Broš. 18 Din, vez.

23 Din, poš. 125 Din

izdala jih je

Tiskovna zadruga

v Ljubljani

Od krute usode težko prizadej naznanjamo tužno vest, da je naš nadvse ljubljani oče, brat, stric, gospod

RUDOLF SIGL

davčni upravitelj v pokoju

dne 2. t. m. ob 10. uri zvečer, okrepan po tolažbi sv. vere, v 67. letu starosti, po kratki bolezni preminul.
Pogreb pokojnega se bo vršil v četrtek, dne 4. februarja t. l. iz Rogoške Slatine na pokopališče k Sv. Križu.

Rogoška Slatina, dne 2. februarja 1926.

Žaljuči otroci: Egidij, Rudl, Anica.

Vodne TURBINE

avtomatične regulatorje, zatvornice itd.

izdeluje in dobavlja

ING. F. SCHNEITER, ŠKOFJA LOKA.

Konkurenčne cene. Prvo vrstne reference.

Zahtevajte ponudbe. 553

Zahvala.

Za vse dokaze sočutja in ljubezni ter za vso pomoč ob boleznih in smrti naše skrbne nepozabne mame, oziroma tebe in vsakine, gospe

Rozalije Pravhar, vd. Mehlé

hišne posestnice

izrekamo svojo najtoplejšo zahvalo.

V Ljubljani, dne 3. februarja 1926.

Žaljuči ostali.

Zahvala.

Sprejmite vsi, ki ste sočustvovali z nami in se nas spominjali ob prebriski, nenačuden izgubi našega ljubljene, predobrega očeta, deda, pradedu in tasta, gospoda

Ph. Mr. Aleksija Robleka

našo presrečno, iskreno zahvalo.

Posebna naša zahvala velja zastopnikom oblasti, mestne občine radovljiške, Mestne hranilnice, predsedniku zdravniške zbornice g. primariju dr. Gregoriču, stanovskim tovarišem pokojnikovim, meščanom radovljiškim in okoličnim, vsem prijateljem, ki so v tako častnem številu spremili nam nepozabnega na njega zadnji poti, gg. pevcem za gniljive žalostinke in vsem darovalcem vencev in cvetja.

Vsem ponovna, iskrena hvala!

Radovljica, dne 1. februarja 1926.

Žaljuči ostali.

Specijalna mehanična delavnica

za popravilo pisalnih, računskih, kopirnih in raznoševnih strojev kakor tudi registrirnih blagaj — Razne tipke in pisave za pisalne stroje vseh sistemov spremenim po naročilu in vzoču. Tehnična znamenja.

LUD. SARAGA, Ljubljana, Selenburgova ulica 6. 27
Telefon št. 990. Telefon št. 990.

Na obroke in posodo

prve svetovne fabrike: STEINWAY, FORSTER, BÜSCHENDORF, F&E, Original STINGL itd. dobite let pri muzično-strokovnjaku (bivšem učitelju Glasbene Muzike)

ALFONZ BREZNIK

Ljubljana, Mestni trg 3, poleg magistrata.

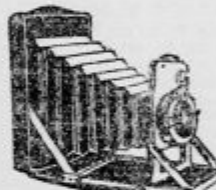
Istotam najbogatejša izbira vsakovrstnih godal, mojstrskih violin in najfinjših strun.

Najpopolnejša tvrška Jugoslavije!

Pristne pšenične otrobe

debele in drobne, koruzno moko in ajdovi grajs za krmo po najnižji ceni dobite pri tvrdki
Al. & M. ZORMAN, Ljubljana,
Stari trg 32.

PERUTZ, KODAK, AGFA, HAUFF

plošče in filme, dalje Mimosa, Satrap, Kodakpapirje, vse fotopotrebljive in fotografske aparate Erman, Contessa, Kodak Görtz že od 100 Din naprej ima stalno v zalogi
drogerija: Anton Hanc sinovi, Ljubljana, Zidovska ulica 17.

Klišeje vseh vrst

v poljubni velikosti za vse vrste eno- in večbarvnega tiska
izdeluje v kratkem času

„JUGOGRAFIKA“ KLISARNA

V LJUBLJANI, SV. PETRA NASIP ST. 23.

Naročila sprejema tudi oglasni odtsek uprave „Jutra“, Prešernova ulica 4.

Nobenega slovenskega izobraženca ne bi smelo manjkati med naročniki Ljubljanskega Zvona, ki vodi že 46 let slovensko književnost ter vestno zbira okoli sebe naše najboljše pisatelje.

LJUBLJANSKI ZVON
I. 1926

priobči zanimiv satiričen roman VI. Levstika, obširno novelo Franceta Bevka, historični roman Jožeta Lavrenčiča in proizvode cele vrste drugih pisateljev. Izhajal bo v povsem novi obliki in opremi.

Naročnina znaša za celo leto v Jugoslaviji

Din 120.—, za inozemstvo Din 150.—.

Naročite ga takoj pri

Tiskovni zadrugi v Ljubljani.

Prešernova ulica št. 54.